

ПРОБЛЕМИ КОМПАРАТИВІСТИКИ

DOI: <https://doi.org/10.18524/2312–6809.2019.29.180826>

УДК 821.162.1–2.09:821.161.2–2.09«18/19»

МЕТОДИ КОМПАРАТИВНОГО АНАЛІЗУ ПОЛЬСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ МОДЕРНИХ ДРАМ

Софія Дем'янова, канд. філол. н., доцент

Одеський національний політехнічний університет

orcid.org/0000–0001–8380–2997

zoshia1990@gmail.com

Олексій Козаченко, канд. філол. н., доцент

Одеський національний політехнічний університет

orcid.org/0000–0003–3258–2722

kozachenko.an@ukr.net

У статті йдеться про зіставлення корпусу українських та польських драм про владу землі другої половини XIX — початку XX століття, про потребу системного представлення методів компаративного аналізу. Оскільки тематологія по-різному досліджується у слов'янському та західноєвропейському літературознавстві, в тому числі залежно від вирішення проблематики жанру, жанрового канону, поетики тексту, виникає потреба представлення засад рецептивної естетики, постструктуралізму, генології, інтердисциплінарних студій, семіотики. Зазначені сучасні принципи компаративістики оприявлюються в рамках контактної-генологічного та типологічного методів, що підкреслює, зокрема, спільність тематики драм не лише з огляду на художньо-мистецькі зв'язки помежів'я, а й завдяки типологічним збігам у загальносвітовому літературному процесі.

Ключові слова: *тематологія, методи компаративістики, жанр, поетика, художній текст, драма.*

З метою зіставлення та аналізу українських та польських драм у розрізі часу з кінця XIX — до початку XXI століття варто осмислити сучасні компаративні методи, продуктивні стосовно дослідження явища жанрової типології драм на спільну тему (тема влади землі над селянином).

Передусім важливо розглянути спектр теоретичних досліджень у сфері тематології та методологічні засади цієї сфери у компаративістиці. Тематичні паралелі в польських та українських текстах аналізуватимуться з урахуванням певних **методологічних контекстів**, за

допомогою яких робитимуться висновки щодо взаємозв'язків теми твору та його жанрово-поетикальних особливостей. Зокрема, звертається увага на підходи, які використовувалися як в українському, так і в польському літературознавстві з метою аналізу обраних літературознавчих аспектів. Серед них метод формального аналізу (П. Медведєв, Б. Томашевський, В. Шкловський, Б. Ейхенбаум, Р. Якобсон); структурно-семіотичний метод (Р. Барт, З. Лемпійський, Ц. Тодоров); феноменологічний (Е. Гуссерль, М. Хайдагер, К. Ясперс); герменевтичний (Г. Гадамер, В. Дільтей, П. Рікер, Ф. Шлейєрмахер); культурологічний (В. Будний та М. Ільницький, Е. Касперський, Д. Наливайко, В. Силантьєва, Й. Суєцька, А. Хеймей); генологічний (М. Бахтін, О. Білецький, Т. Бовсунівська, М. Гловінський, В. Жирмунський, Р. Нич, С. Савіцький, Р. Цудак) та метод рецептивної естетики (Р. Інгарден, Х. Ортега-і-Гассет, Х. Яусс).

Метод формального аналізу поряд із структурно-семіотичним методом використовувався у процесі дослідження аспектів формальної організації тексту, зв'язку теми (сюжету, фабули, мотиву) із формою, функцій окремих елементів тексту. Застосовуються такі поняття, як художній прийом, інтенсивність розгортання теми, причинно-наслідкові зв'язки перебігу подій; функція, ідея, знак, опозиція, трансформація, декодування, інтертекстуальність, дискурс тощо.

Так, представники формалізму (Ю. Тинянов, Б. Томашевський, Ц. Тодоров, В. Шкловський) виявили взаємозалежність теми й художнього прийому та довели, що в результаті зміни прийому трансформується весь жанр. Подальші дослідження тексту як цілісної структури продовжили представники структурно-семіотичного спрямування (Ц. Тодоров, Р. Якобсон, Р. Барт, Ю. Лотман), які розглянули функцію структурування літературного твору в якості жанроутворювального чинника. Відповідно до такого підходу ані ідейно-тематичний аспект художнього твору, ані його форма вповні не визначають жанр твору. Вагомим у цій системі координат є функція літературного тексту (висловлювання), структурні опозиції тексту, які дозволяють співвіднести гіпертекст із гіпотекстом. Більше того, текстова знакова система передбачає дослідження знаків як системи, включно із їхніми референтами, а також відношень між текстовою системою і реципієнтом. Таким чином залучено не лише структурно-семіотичні підходи, а й певні аспекти постструктуралізму.

На підставі праць, присвячених тематичним аспектам постструктуралізму (у значенні деконструкції) (Ж. Женнет, Р. Нич, С. Бальбус), використовуються зміни кутів зору, оцінок, розуміння теми чи окремих сюжетних мотивів, зокрема йдеться про іронічно-пародійну модальність, трагедизацію комедійної чи мелодраматичної колізії, застосування в поезиці драм наративних компонентів (що змінювало принципи хронотопу у драматичних текстах) одивнення засад розвитку драматичної дії родинно-побутової драми внаслідок введення екзистенційно-онтологічної проблематики, що докорінно деформувало розуміння й сприйняття теми влади землі та сюжетних кліше, пов'язаних із нею.

У процесі дослідження застосовуються лише деякі позиції постструктуралістського спрямування, а саме: структурна інверсія у драматичних текстах, принцип авторського загравання із реципієнтом, багатозначність висловлювання чи, навпаки, відмова від висловлювання, які залучаються лише побіжно.

На сучасному етапі порівняльних студій рецептивна естетика та герменевтика взаємозакоординовані в площині інтердисциплінарності. Межі прочитання художнього тексту розширилися, поглинувши сфери літературної поезики, семіотики, соціології, психології, історії, географії, культурології, антропології. Новітні компаративістичні підходи (психоаналітичний, антропологічний, інтердисциплінарний, інтермедіальний, транскультуральний, теорія впливу, теорія кресів) увиразнюють подібності та відмінності в польських та українських драмах на рівні колізій, типології персонажів, художньої картини світу, в аспекті динаміки героя (регресивної та прогресивної), трансформації тематичних вузлів у період порубіжжя XIX–XX століть.

Згідно з вище зазначеним, у дослідженні враховано досвід поєднання кількох методів у дослідженні драматургії. Зокрема, використовуються праці С. Хороба, Н. Малютіної, Є. Партиги, Й. Зайонц, Н. Іщук-Фадеевої, С. Гончарової-Грабовської, в яких (у рамках однієї праці) застосовуються одночасно формально-типологічний, структурно-семіотичний, генологічний, герменевтичний методи, метод рецептивної естетики. У межах цих методів сполучено засади постструктуралізму, антропологічні, міфологічні, імагологічні, інтертекстуальні, інтердисциплінарні підходи, теорію кресів та постколоніальних студій.

Передусім у ракурсі новітніх компаративних підходів апробовано теоретико-методологічні студії, спрямовані на вивчення проблеми тематології, якою в теоретичному плані займалися як вітчизняні, так і зарубіжні вчені-літературознавці. Відразу зауважимо, що якраз польська літературна компаративістика дещо по-іншому, ніж у вітчизняному літературознавстві, трактує сферу тематології. До сфери зацікавлень західноєвропейської компаративістики, за твердженням Е. Касперського, Х. Халачинської-Вертеляк, О. Плащевської, В. Будного та М. Ільницького, входять культурологічні ідеї, поняття-коди, знаки, символи, асоціації, концепції, архетипи, які спрямовують тематологічний рівень у царину антропології, культурології та імагології [6, с. 13; 2, с. 137]. Це не означає, що українське чи польське порівняльне літературознавство принципово по-різному досліджують тематичний аспект тексту. Однак у просторі українського та російського літературознавства тема переважно аналізується в структурно-формальному (Т. Свєрбілова, Р. Радишевський, С. Хороб, М. Медичка, Н. Гончарова-Грабовська, Н. Овчаренко, Н. Іщук-Фадєєва) чи архетипно-міфологічному (О. Бондарєва, О. Когут), рідше психоаналітичному планах (Т. Гундорова, Н. Зборовська, С. Павличко), а в сучасних польських працях (ще від початку ХХІ століття) більше акцентується увага на інтердисциплінарності (Е. Касперський, А. Хеймей, О. Плащевська, І. Суєцька, М. Ольшевська, Х. Халачинська-Вертеляк) компаративних методах та рівнях дослідження, у зв'язку з чим тематологія відноситься до «міжгалузевої, та навіть більше, до мультикультурної сфери» [10, с. 101–102].

Останнім часом в українському літературознавстві з'являються компаративні дослідження в діахронічному плані, присвячені культурно-географічному феномену кресів на прикладі польсько-українських літературних відносин. Сферою зацікавлень «кресових» досліджень стає не власне тематичний рівень, а функціонування в культурно-літературному просторі парадигми «Інший» — «Чужий» — «Свій» — «Ворожий» — «Близький» у сприйнятті однією нацією іншої. Імагологічний аспект зіставлення польської та української літератури в оптиці тематології допомагає аналізувати ментально-літературні образи, стереотипи, систему персонажів, характерів, а також топоси та локуси. Зазначається, що імагологічний спектр аналізу зближує польську та українську компаративістику, завдяки чому можна вважати, що вони мають спільний об'єкт дослідження. Наприклад, це

образ землі в уявленні персонажів, культурно-соціальні стереотипи, художнє бачення картини світу, авторська рецепція нових естетично-філософських, аксіологічних концептів.

Зважаючи на пострадянські традиції розвитку порівняльного літературознавства, слід охарактеризувати необхідність використання методу історико-типологічних літературних сходжень як відносно нового напрямку вивчення української літератури в контексті інших літератур. В аспекті історико-типологічного напрямку відбувається переоцінка колишніх епох, зокрема доби модернізму. У зв'язку з чим дослідники (Д. Наливайко, Р. Пилипчук, С. Хороб, С. Яковенко) довели, що період модернізму започаткувався в один і той же час як в українській, так і в польській літературах. Отже, говорити про тотальний вплив та наслідування однією літературою іншої виявляється недоречним. Найбільш доцільним є наукове дослідження типологічних відповідників в українському та польському (з урахуванням західноєвропейського та російського контексту) культурному процесі.

Панорамне бачення українського мистецько-літературного процесу в системі світового культурного розвитку дозволяє аналізувати проблеми новітньої художньої літератури, переосмислювати функції, значення та загальні тенденції літератури минулих століть. Історико-соціальні, політичні та культурні обставини розвитку України протягом усього XIX та майже до кінця XX століття зумовили становище її культурної залежності від російської та польської культурно-національної традиції. Проте не можна не погодитися із низкою українських та польських літературознавців, передусім, компаративістів (З. Мігосек, В. Моренця, Д. Наливайка, Л. Павлишиної, Р. Пилипчака, О. Плащевської, О. Сухомлинова, М. Шмелінга, С. Яковенка), які відзначають у літературі прояв «свого» внаслідок впливу «чужого», яке тією чи іншою мірою провокує у «залежній» літературі опір впливові. Унаслідок опору в літературі активізуються процеси самозбереження та самоідентифікації, тому почасти елементи «чужого» органічно сплітаються із елементами «свого», породжуючи абсолютно нові для цієї літератури мистецькі тенденції, жанрові форми, художні прийоми, що й простежується в українському літературному процесі в епоху модернізму.

Видається необхідним проаналізувати і взяти на озброєння теоретично-методологічні наукові праці, критичні огляди, науково-публіцистичні статті кінця XIX — початку XX століття, які були

присвячені проблемі взаємодії польської та української культур, причому береться до уваги те, що відзначався не лише вплив польської культури на українську, а й пробудження власне національних естетико-культурологічних ознак. Отже, wraz із процесами зовнішнього втручання «чужих» художніх тенденцій у динаміку українського мистецтва активізується звернення до канону. Українські літературознавці та критики помежів'я XIX–XX століть миттєво відреагували на зміни в літературному процесі, що зумовило появу низки праць, присвячених цій проблематиці. Найбільш важливими для вивчення українсько-польських літературних явищ порубіжжя, а отже, і для сучасних компаративних студій є праці М. Драгоманова — «Література російська, великоруська, українська та галицька» (1876), «Великоруський інтернаціонал та польсько-українське питання» (1907), І. Франка — «Із секретів поетичної творчості» (1898), «Література, її завдання та найважливіші ціхи» (1878), «Русько-український театр: (історичні обриси)», Лесі Українки «Замітки про найновішу польську літературу» (1900), «Малоросійські письменники на Буковині» (1900) та праці М. Євшана — «Критика. Літературознавство. Естетика» (1901), М. Вознюка — «Стара українська драма і новіші досліди над нею» (1912), Т. Міхальського — «Молода Україна. Думки та враження» (1909). Визнаючи вплив європейського, зокрема польського модернізму на український, дослідники прагнули досягнути місце національного творчого доробку в європейській літературі. Вони подекуди розглядали творчість західноєвропейських та російських письменників, оцінюючи в цьому контексті становлення української модерної літератури.

Попри домінування в сучасній компаративістиці історико-типологічного напрямку вивчення національних модерних драм другої половини XIX — початку XX століття, беззаперечним є факт тісних контактів та зв'язків польського та українського театру, мандрівних труп, акторів у Львові, Полтаві, Києві, Одесі. Упродовж XIX століття українські режисери та драматурги активно перекладають та адаптують польські драми до потреб українського глядача. З іншого боку, польські трупи, перебуваючи на теренах України, залучали до свого репертуару українські «фантастичні опери», наприклад, «Українка, або Зачарований замок» (1815) Ю. Мілевського, опери-водевілі, комічні опери, зокрема «Наталка Полтавка» і «Москаль-чарівник» І. Котляревського, які ставилися аж до 60-х років XIX століття. Наприкінці

XIX століття, за розвідками С. Яковенка, драматурги та постановники театру українських корифеїв переробили низку польських п'єс: із драматичного малюнка В. Анчица «Селяни-аристократи» з'явилася драма І. Тобілевича «З Івана — пан, а з пана — Іван» (1884), драму Я. Галасевича «Чортівська лава» І. Тобілевич переробив на «Чортова скала» (1885), а також основою п'єси «Циганка Аза» (1890) М. Старицького стала повість Ю. Крашевського «Хата за селом» [5, с. 185–186]. Окрім генетико-контактних взаємин, польсько-український театральний-драматичний дискурс, починаючи з середини XIX — початку XX століття, характеризується типологічними сходженнями, які полягають у появі літературних аналогій та збігів. Зокрема, варто взяти до уваги деякі тематичні вподобання (тема селянства, втрата землі, опозиція села й міста, протистояння особистості змінам середовища) і пов'язані з тим жанрові тенденції у польській та українській літературі помежів'я, які, на нашу думку, відносяться до типологічних явищ.

Так, Е. Касперський та А. Лемешенко переконливо довели у своїх працях, що передуюча модернізму епоха романтизму пробудила в кожній європейській літературі тяжіння до «свого» національного культурного канону, який, очевидно, був відмінним у польській та українській літературах. Зазначимо, що письменники польського романтизму культивували історичну та міфологічну тематику в літературі, на відміну від діячів українського романтизму, які в переважній більшості зверталися до фольклору та легендарних мотивів [18, с. 282]. Тому в національній свідомості виникають і закріплюються образи «Свого» і «Чужого», що, на думку А. Лемешенко, нівелює думку про цілковиту залежність колоніальної літератури (української) від літератури гегемона (польської) [3, с. 202]. Процеси культурного самоусвідомлення призводили до розробки та впровадження своєрідних літературних тем, мотивів, сюжетів у кожній із літератур та, до певної міри, неприйняття «чужих» тем й культурних кодів. Отже, незважаючи на започаткування й оформлення в українській та польській літературі несхожих літературних традицій і мистецьких тенденцій, образ землі з'являється одночасно в обох літературах як художньо-естетична та культурна тенденція звернення до сакральних архетипів національної ментальності.

Вагомими є наукові висновки, зроблені українськими літературознавцями В. Боднар та Р. Бубняк у колективній монографії за ре-

дакцією Р. Гром'яка [4, с. 35], а також О. Бровком щодо переходу рецептивної естетики, семіотики, герменевтики під впливом структуралізму в рецептивну поетику. Підкреслимо, що термін поетика розуміється як закон побудови словесно-художнього твору, функцією якої є вивчення принципів та прийомів організації тексту [2, с. 54]. Таким чином, рецептивна поетика поєднує два аспекти аналізу текстів: дослідження структурно-стильового, формального та ідейно-тематичного рівнів тексту як способів організації матеріалу та всі можливі реакції реципієнта, породжені їхньою взаємодією.

Ю. Боров, розвиваючи певні міркування М. Бахтіна та У. Еко, трактує рецептивну поетику як категорію естетики, яку належить застосовувати в прикладному форматі до всіх витворів мистецтва. У межах цієї дисципліни художній текст сприймається як відкрита система, аксіологічно-інтерпретаційні функції якої змінюються із плином часу. Згідно з таким баченням, до кожного художнього тексту вкладаєно інваріант смислу, закладено програму його інтерпретації, яка може реалізовуватися у безмежній кількості варіантів [1, с. 441]. Це націлює на осмислення й здійснення адекватного прочитання досліджуваних драматичних текстів із урахуванням усіх «авторських щілин», крізь які проглядає інваріант смислу. При цьому пошук авторських натяків (підтекстів) має здійснюватися як на рівні змісту, так на рівні форми й структури.

Відзначимо також той факт, що західноєвропейська компаративістика, зокрема польська, дотримується дещо іншого вектору руху герменевтики та рецептивної естетики, на відміну від орієнтації української компаративістики на літературну поетику й естетику. У роботі наголошено на цій своєрідності дослідницьких підходів, оскільки тема твору як предмет дослідження аналізується сучасними компаративістами, до певної міри, з відмінних позицій.

У своїх дослідженнях польське порівняльне літературознавство дотримується позиції про міждисциплінарний статус компаративістики, а отже, її методологічна база може бути застосована до різних культурних явищ. Так, А. Хеймей, О. Плащевська і Х. Халачинська-Вертеляк вважають, що завданням компаративістики, зокрема методу рецептивної естетики та герменевтики є «діалог між цивілізаціями», що дозволяє дослідникам не обмежуватися виключно галузями гуманістики [6; 7; 9]. «Герменевтичне коло» як принцип читання тексту замінюється поняттям «повторюваного коду», який можна

прочитувати у будь-яких культурних реаліях [9, с. 10–11]. Завдяки сучасним горизонтам порівняльних студій, наприклад, тематика землі аналізується не лише в межах поетики тексту, а трактується як багаторівнева образно-ментальна (когнітивна) структура з нашаруваннями літературного, національного, метамистецького смислів.

До схожих спостережень щодо міждисциплінарного статусу компаративістики прийшов і Е. Касперський. Він зазначає, що інтерпретативна функція герменевтичного і рецептивного методів полягає, в першу чергу, в залученні різноманітних дискурсів, наприклад, «художнього дискурсу, наукового, критичного, перекладного» [8, с. 205]. Саме тому літературний текст (залежно від обраного ракурсу інтерпретації) може по-різному прочитуватися реципієнтом, у результаті чого набиратимуть варіативності свідомо закладені автором знакові коди. Використання з певними уточненнями позиції О. Плащевської та Е. Касперського дозволяють нам також порівнювати польські та українські драми поза контекстами мистецької традиції минулих століть, орієнтуватися на сучасні горизонти очікування реципієнта та на новітні принципи компаративного аналізу мистецьких явищ. До сфери рецептивної естетики і герменевтики відносяться спроби інтерпретації польської драматургії, враховуючи іноконтекстний ментально-суспільний, історико-літературний та науковий досвід. А отже, висновки щодо спільних та відмінних жанрово-поетикальних ознак у польській та українській драматургії можуть бути зроблені на підставі української (чи ширше східнослов'янської) ментально-наукової бази.

Розглянувши низку теоретико-методологічних та історико-літературних праць порівняльного чи описового характеру, охарактеризовано і, до певної міри, узагальнено певні теоретико-методологічні засади, які застосовуються під час порівняльного дослідження взаємовпливу тематичного комплексу і жанрової природи у польській та українській модерній драмі. У висновку підкреслимо важливість використання прийомів та засад методу формального аналізу, структурно-семіотичного, герменевтичного, феноменологічного, генологічного, культурологічно-антропологічного, інтертекстуального, інтердисциплінарного методів, методу рецептивної естетики при зіставленні тематичного аспекту літературних текстів. Передусім ці підходи залучено в межах історико-типологічного напрямку, проте деякі аспекти, зокрема тематологія, впливологія, теорія архетипів розглянуто з перспективи контактено-генетичних мистецьких зв'язків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боров Ю. Б. Эстетика: учебник. Москва : Высш. шк., 2002. 511 с.
2. Бровко О. О. Основи компаративістики : навч.-метод. посіб. Луганськ: ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2012. 214 с.
3. Лемешенко А. Українська театральна критика початку ХХ ст. про польські вистави у трупі українських акторів під орудою Миколи Садовського (Київ, 1907–1917 рр.). *Київські полоністичні студії*. Київ, 2003. Т. IV. С. 201–220.
4. Міжнародні горизонти і компаративістичний дискурс сучасних літературознавчих студій : монографія / Тернопільський національний педагогічний ун-т ім. Володимира Гнатюка. Міжкафедральна лабораторія славістично-методичних студій. Кафедра теорії літератури, порівняльного літературознавства і журналістики. Тернопіль : РВВ ТНПУ, 2005. 320 с.
5. Яковенко С. Ідейна боротьба в українській і польській літературній критиці кінця ХІХ — початку ХХ століття. *Київські полоністичні студії*. Київ, 2005. Т. VII. С. 165–179.
6. Chałacińska-Wiertelak H. Komparatystyczne orientacje tekstu artystycznego. Poznań, 2007. 205 s.
7. Hejmej A. Komparatystyka: studia literackie — studia kulturowe. Kraków: Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, 2013. 361 s.
8. Kasperski E. Kategorie komparatystyki. — Warszawa, 2010. 401 s.
9. Płaszczewska O. Przestrzenie komparatystyki — Italianizm. Kraków, 2010. 682 s.
10. Sujecka J. Słowiańszczyzna Bałkańska w zwierciadle możliwych ujęć komparatystycznych. *Droga i rozdroża współczesnej komparatystyki europejskiej*. Warszawa, 2012. S. 99–107.

МЕТОДИ КОМПАРАТИВНОГО АНАЛІЗА ПОЛЬСКИХ И УКРАИНСКИХ МОДЕРНЫХ ДРАМ

Софья Демьянова, канд. филол. н., доцент

Одесский национальный политехнический университет

Алексей Козаченко, канд. филол. н., доцент

Одесский национальный политехнический университет

В статье речь идет о том, что сопоставление корпуса украинских и польских драм о власти земли второй половины ХІХ — начала ХХ века требует системного представления методов компаративного анализа. Тематология по-разному исследуется в славянском и западноевропейском литературоведении, касается проблемы определения жанра, жанрового канона, поэтики текста. Это обуславливает необходимость представления принципов рецептивной эстетики, постструктурализма, генологии, интердисциплинарных студий, семиотики. Указанные современные принципы компаративистики описываются в рамках контактно-гено-

логічного і типологічного методів, що підкреслює общність тематики драм не тільки на рівні художественно-творчих зв'язів епохи переходності, но і благодаря типологічним збігам в общеміровому літературному процесі.

Ключевые слова: тематология, методы компаративистики, жанр, поэтика, художественный текст, драма.

COMPARATIVE ANALYSIS METHODS IN MODERN POLISH AND UKRAINIAN DRAMAS

Sofia Demianova, Candidate of philol. sciences, Associate Professor
at Odessa National Polytechnic University

Olexiy Kozachenko, Candidate of philol. sciences, Associate Professor
at Odessa National Polytechnic University

The article states that comparison of a certain range of Ukrainian and Polish dramas, for example, about the power of land in the second half of the 19th — beginning of the 20th centuries, requires a systematic presentation of methods of comparative analysis. The subject is studied differently in Slavic and Western European literary studies, and involves the problem of defining genre, genre canon, text poetics. This creates the need to present the principles of receptive aesthetics, post-structuralism, genealogy, interdisciplinary studies, and semiotics. Modern principles of comparativism mentioned above are described in the framework of contact-genealogical and typological methods, which emphasizes the commonality of drama topics not only from the perspective of artistic connections in the borderlands, but also due to typological coincidences in the world literary process. Thus, thanks to modern horizons of comparative studies, for example, the subject of earth is analyzed not only within the poetics of the text, but is interpreted as a multilevel figurative-mental (cognitive) structure with layers of literary, national, meta-artistic meanings.

Having looked at a number of theoretical-methodological and historical-literary works of comparative or descriptive character, some theoretical and methodological foundations, which are used in comparative study of the mutual influence of the thematic complex and genre nature in modern Polish and Ukrainian drama, are characterized and generalized. The conclusion emphasizes the importance of using techniques and principles of formal analysis method, structural-semiotic, hermeneutic, phenomenological, genealogical, cultural-anthropological, intertextual, interdisciplinary methods, method of receptive aesthetics when comparing thematic aspects of literary aspects. These approaches are predominantly involved in the historical and typological direction, but some aspects, such as thematology, influence, archetype theory have been considered from the perspective of contact-genetic artistic relations.

Key words: subjectology, comparative methods, genre, poetics, artistic text, drama.

REFERENCES

1. Borev, Y. B. (2002), *Esseyistika: uchebnik [Essayism: textbook]*, Vysshaya Skola, Moscow [in Russian].
2. Brovko, O. O. (2012), *Osnovy komparatyvistyky: navch.-metod. posibnyk [The essentials of comparative analysis: study guide]*, LNU named after T. Shevchenko, Luhansk [in Ukrainian].
3. Lemeschchenko, A. (2003), *Ukrainska teatralna krytyka pochatku XX st. po polski vystavy u trupii ukrainskykh aktoriv pid orudoiu Mykoly Sadovskoho (Kyiv, 1907–1917) [Ukrainian theater criticism of the early twentieth century about Polish performances in the troupe of Ukrainian actors under Mykola Sadovskiy (Kyiv, 1907–1917)] [in:] Kyivski polonistychni studii [in Ukrainian]*.
4. *Mizhnatsionalni horyzonty i komparatyvistychni dyskurs suchasnykh literaturoznavchykh studii: monohrafiia [Cross-national horizons and comparative discourse of contemporary literary studies: a monograph] (2005)*, Ternopil'skyi natsionalnyi pedahohichnyi un-t im. Volodymyra Hnatiuka, Ternopil [in Ukrainian].
5. Yakovenko, S. (2005), *Ideina borotba v ukrainskii i polskii literaturnii krytytsi kintsia XIX — pochatku XX stolittia [The ideological struggle in Ukrainian and Polish literary criticism of the late XIXth — early XXth centuries] [in:] Kyivski polonistychni studii, T. VII [in Ukrainian]*.
6. Chałacińska-Wiertelak, H. (2007), *Komparatystyczne orientacje tekstu artystycznego [Comparative orientations of artistic text]*, Poznań [in Polish].
7. Hejmej, A. (2013), *Komparatystyka: studia literackie — studia kulturowe [Comparative studies: literary studies — cultural studies]*, Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, Kraków [in Polish].
8. Kasperski, E. (2010), *Kategorie komparatystyki [Categories of Comparative Studies]*, Warszawa [in Polish].
9. Płaszczewska, O. (2010), *Przestrzenie komparatystyki — Italianizm [Comparative spaces — Italianism]*, Kraków [in Polish].
10. Sujecka, J. (2012), *Słowiańszczyzna Bałkańska w zwierciadle możliwych ujęć komparatystycznych [Balkan Slavs in the mirror of possible comparative approaches] [in:] Droga i rozdroża współczesnej komparatystyki europejskiej. Warszawa [in Polish]*.

Стаття надійшла до редакції 11 вересня 2019 р.